

Asia: VM053:00/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITTAMISEN ESTÄMISESTÄ SEKÄ ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

VM:n lausuntopyyntö VM053:00/2024

Tausta ja esitys

Hallituksen esityksen taustalla on valtiovarainministeriön asettama työryhmä ajalle 10.5.2024–30.6.2025. Työryhmän tehtävänä oli laatia luonnos hallituksen esitykseksi, jolla pantaisiin täytäntöön EU:n uusi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen sääntely. EU:n uusi sääntely koostuu sekä asetuksista että direktiivistä. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen sääntelyn peruseriaatteet säilyvät uuden EU-sääntelyn myötä samoina, mutta merkittävä osa sääntelystä on siirretty asetus pohjaiseksi, ja direktiivissä yhä oleva sääntely on entistä yksityiskohtaisempaa koskien mm. kansallista riskiarviota ja edunsaajarekisteriä. Kansalliseen rahanpesulakiin esitetty sääntely on siten entistä rahanpesulakia suppeampaa, mutta samalla osin entistä yksityiskohtaisempaa. EU-sääntelyyn sisältyy myös asetus EU:n uuden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaviranomaisen perustamisesta.

Hallituksen esityksellä esitetään säädettävän uusi rahanpesulaki sekä muutettavan useita siihen liittyviä lakeja, mm. kaupparekisterilakia. PRH:n edunsaajarekisteriä koskeva sääntely esitetään siirrettäväksi keskeisin osin kaupparekisterilaista rahanpesulakiin.

Työ- ja elinkeinoministeriön kanta hallituksen esitykseen

Työ- ja elinkeinoministeriö oli edustettuna hallituksen esitystä valmistelleessa työryhmässä ja ministeriön esittämiä näkemyksiä on otettu huomioon esityksen valmistelussa.

Ministeriö nostaa lausunnossaan esille seuraavat seikat:

Uusi sääntely aiheuttaa merkittävää lisärahoitustarvetta Patentti- ja rekisterihallitukselle, jota on selostettu tarkemmin hallituksen esityksen sivulla 116. Patentti ja rekisterihallituksen tulee vuosien 2026 ja 2027 aikana toteuttaa merkittäviä muutoksia kaupparekisterin, säätiörekisterin ja yhdistysrekisterin tietojärjestelmiin sekä sähköisiin asiointipalveluihin ja edunsaajatietopalveluun. Viraston tulee myös varmistaa direktiivin edellyttämällä tavalla riittävä resursointi ilmoitusten käsittelyyn sekä tähän liittyvien tietojärjestelmien ylläpitoon. Lisärahoitus on välttämätön, jotta uuden sääntelyn edellyttämia muutoksia pystytään toteuttamaan. Ministeriö korostaa, että edunsaajarekisteri on saanut merkittävän aseman sekä viranomaisten, rahanpesulain mukaisten ilmoitusvelvollisten, että yritysten toiminnassa yleisesti. Rekisterin toimivuuden ja tietosisällön luotettavuuden varmistaminen on ensisijaisen tärkeää.

Yrityksiä koskevassa vaikutusarvio-osiossa (5.3.5) olisi perusteltua todeta nykyistä seikkaperäisemmin tosiallisten edunsaajien määritelmiin, tunnistamiseen ja rekisteröintiin tulevien muutosten vaikutukset yrityksiin. Ensi tuntumalta pieneltä näyttäytyvä muutos tosiasiallisen edunsaajan määräytymisen laskentatavassa saattaa käytännössä johtaa siihen, että varsin suuri määrä yrityksiä, joilla on tällä hetkellä yrityksen johto merkittynä edunsaajarekisterissä, tulee ilmoittaa varsinaiset tosiasialliset edunsaajat rekisteriin. Myös yrityksille, joille merkitään johdon tiedot rekisteriin, tulee lisävelvoitteita. Yritysten velvollisuus tuntea ja tunnistaa tosiasialliset edunsaajansa tiukentuu nykyisestä. Voimassa olevassa kansallisessa sääntelyssä velvollisuuksia on rajattu vedoten hallinnolliseen taakkaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää harkittavaksi, tulisiko rahanpesulain 4 §:ssä uudeksi huolehtimisvelvolliseksi esitetty Poliisihallitus rajata säädöstasolla tarkemmin Poliisihallituksen arpajaishallinnoksi, sekä tulisiko 25 §:ssä (oikeushenkilön rekisteröintinumero) todeta y-tunnuksen ensisijaisuus suhteessa muihin mahdollisiin rekisterinumeroihin, eikä pelkästään tarkentaa asiaa yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Koska yleishyödyllisiin yhteisöihin liittyy kansallisia erityispiirteitä eri jäsenvaltioissa, ministeriö kannattaa yleishyödyllisten yhteisöjen tosiasiallisia edunsaajia tarkentavaa säännöstä rahanpesulakiin. On kuitenkin syytä ottaa huomioon, että komissiolta saattaa tulla jälkikäteen tarkennusta määrätyistä seikoista. Säätiöiden osalta tulisi arvioida rahanpesuasetuksen 57 artiklan 1 kohdan a ja e alakohtien merkitystä tosiasiallisten edunsaajien määräytymisessä.

Ministeriö esittää lisäksi korjattavaksi rahanpesulain 11 §:ssä olevaa viittausta ylempään johtoon, joka tulisi olla 63 artiklan 4 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettu ”ylempi johto”, ja 69 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa olevaa artiklaviittausta, joka tulisi niin ikään olla 63 artiklan 4 kohdan toinen alakohta. Lisäksi luvussa 5.1.9 (kaupparekisterilaki) voisi todeta edunsaajarekisteriä koskevan sääntelyn siirtyvän pääasiassa rahanpesulakiin, jotta mainitut keskeiset muutokset kaupparekisterilakiin ovat ymmärrettäviä.

Lopuksi ministeriö korostaa riittävän koulutuksen ja ohjeistuksen tärkeyttä sekä ilmoitusvelvollisille että yrityksille, jotta toisaalta uuden sääntelyn tarkoittama hallinnollinen taakka jäisi mahdollisimman pieneksi, mutta toisaalta sääntelyn tarkoitus toteutuisi mahdollisimman hyvin.

Hjelt Jan
Työ- ja elinkeinoministeriö

Hellberg-Lindqvist Nadine
Työ- ja elinkeinoministeriö - Työllisyys ja toimivat markkinat -osasto